Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
MELCHIOR WATHELET
esitatud 7. septembril 2016[1]

Kohtuasi C-496/15

Alphonse Eschenbrenner
versus
Bundesagentur für Arbeit

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Landessozialgericht Rheinland-Pfalz (Rheinland-Pfalzi liidumaa kõrgem sotsiaalkohus, Saksamaa))

Eelotsusetaotlus — Töötajate vaba liikumine — ELTL artikkel 45 — Määrus (EL) nr 492/2011 — Artikkel 7 — Diskrimineerimiskeelu põhimõte — Elukohariigis tulumaksukohustusega piirialatöötaja — Direktiiv 2008/94/EÜ — Tööandja maksejõuetuse korral töökoha liikmesriigis makstav hüvitis — Arvutusmeetod — Töökoha liikmesriigi töötasust kinnipeetava maksu arvestuslik arvessevõtmine

I. **Sissejuhatus**

1. Käesolev eelotsusetaotlus, mille esitas Euroopa Kohtu kantseleisse 22. septembril 2015 Landessozialgericht Rheinland-Pfalz (Rheinland-Pfalzi liidumaa kõrgem sotsiaalkohus, Saksamaa), puudutab ELTL artikli 45 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta määruse (EL) nr 492/2011 töötajate liikumisvabaduse kohta liidu piires[2] artikli 7 tõlgendamist.

2. See taotlus esitati Prantsusmaal elava Prantsuse kodaniku Alphonse Eschenbrenneri ja Bundesagentur für Arbeiti (föderaalne tööhõiveamet, Saksamaa; edaspidi „amet“) vahelises kohtuvaidluses. Kohtuvaidlus käsitleb ameti poolt Saksamaa töötasust kinnipeetava maksu arvestuslikku arvessevõtmist A. Eschenbrennerile tema Saksamaal asuva tööandja pankroti tagajärjel makstava pankrotihüvitise suuruse määramisel.

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — ELT 2011, L 141, lk 1.

II. **Õiguslik raamistik**

A. *Rahvusvaheline õigus*

3. Prantsuse Vabariigi ja Saksamaa Liitvabariigi vahel 21. juulil 1959. aastal Pariisis tulu- ja kapitalimaksu ning ettevõtlus- ja maamaksuga topeltmaksustamise vältimiseks ning haldus- ja õigusalaseks vastastikuseks abistamiseks sõlmitud lepingu (edaspidi „maksustamise leping“) artiklis 13 on sätestatud:

„(1) Kui järgnevate lõigete sätetest ei tulene teisiti, on palgatulu maksustatav ainult selles lepinguosalises riigis, kus teostatakse selle tulu allikaks olevat isiklikku tegevust. [siin ja edaspidi on viidatud lepingu teksti tsiteeritud mitteametlikus tõlkes] […]

[…]

(5) a) Erandina [lõikest (1)] on nende isikute palgatulu, kes töötavad ühe lepinguosalise riigi piirialal ja kelle alaline elukoht, kuhu nad tavaliselt iga päev naasevad, on teise lepinguosalise riigi piirialal, maksustatav ainult selles teises riigis;

[…]“.

4. Selle maksustamise lepingu artiklis 14 on sätestatud:

„(1) Palk, töötasu ja analoogsed tasud ning vanaduspension, mida maksab üks lepinguosaline riik, liidumaa või selle riigi või liidumaa avalik-õiguslik juriidiline isik teise riigi residentidest füüsilistele isikutele praegusi või varasemaid haldus- või sõjaväeteenistusi arvestades, on maksustatav ainult esimeses riigis. […]

(2) Lõike (1) esimese lause sätted on kohaldatavad ka:

1. Summadele, mida makstakse seadusjärgse sotsiaalkindlustuse alusel;

[…]“.

B. *Liidu õigus*

1. Määrus nr 492/2011

5. Määruse nr 492/2011 I peatüki pealkirjaga „Tööhõive, võrdne kohtlemine ja töötajate pered“ 2. jao pealkirjaga „Tööhõive ja võrdne kohtlemine“ artikkel 7 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Töötajat, kes on liikmesriigi kodanik, ei tohi teise liikmesriigi territooriumil tema kodakondsuse tõttu kohelda ükskõik milliste tööhõive- ja töötingimuste suhtes teisiti kui selle riigi kodanikest töötajaid, eelkõige seoses töötasu, töölepingu ülesütlemise ja töötuks jäämise puhul tööle ennistamise või uue töökoha leidmisega.

2. Tal on samad sotsiaalsed ja maksusoodustused kui selle riigi kodanikest töötajatel.

[…]“.

2. Direktiiv 2008/94/EÜ

6. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2008. aasta direktiivi 2008/94/EÜ töötajate kaitse kohta tööandja maksejõuetuse korral [3] artiklis 1 on ette nähtud:

„1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse töötajate nõuete suhtes, mis tekivad töölepingutest või töösuhetest ja esitatakse tööandjate vastu, kes on maksejõuetud artikli 2 lõike 1 tähenduses.

[…]“.

7. Selle direktiivi artikli 2 lõikes 1 on määratletud tingimused, mille korral tööandjat loetakse selle sama direktiivi kohaldamiseks maksejõuetuks. Selle artikli lõikes 2 on sätestatud:

„Käesolev direktiiv ei piira siseriiklikke õigusakte mõistete „töötaja“, „tööandja“, „töötasu“, „vahetult tekkiv õigus“ ja „tulevikus tekkiv õigus“ määratluse osas.

[…]“.

8. Direktiivi 2008/94 artiklis 3 on ette nähtud:

„Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et garantiiasutused tagavad vastavalt artiklile 4 töötajate töölepingutest või töösuhetest tulenevate rahuldamata nõuete väljamaksmise, sealhulgas lahkumistoetuse töösuhte lõpetamise korral, kui siseriiklikud õigusaktid seda ette näevad.

Garantiiasutuse ülevõetavad nõuded peavad olema rahuldamata töötasunõuded seoses ajavahemikuga vastavalt olukorrale enne ja/või pärast liikmesriikide määratud kuupäeva.“

9. Direktiivi 2008/94 artiklis 4 on sätestatud:

„1. Liikmesriikidel on võimalus piirata artiklis 3 nimetatud garantiiasutuste vastutust.

2. Kui liikmesriigid kasutavad lõikes 1 nimetatud võimalust, täpsustavad nad ajavahemiku pikkuse, mille eest garantiiasutus peab maksma rahuldamata nõudeid. See ei tohi olla lühem kui ajavahemik, mis hõlmab töösuhte kolme viimase kuu tasu enne ja/või pärast artikli 3 teises lõigus nimetatud kuupäeva.

[…]

3. Lisaks võivad liikmesriigid kehtestada garantiiasutuse maksete ülemmäärad. Need ei tohi olla väiksemad kui käesoleva direktiivi ühiskondliku eesmärgiga ühiskondlikult kokkusobiv tase.

[…]“.

C. Saksa õigus

10. Tulumaksuseaduse (Einkommensteuergesetz) § 3 näeb ette:

„Maksuvabad on […]

2. […]

3 — ELT 2008, L 283, lk 36.

b) pankrotihüvitis, […]“.

11. Sotsiaalkindlustuse seadustik (Sozialgesetzbuch, edaspidi „SGB“) III osa (edaspidi „SGB III“) § 165 lõikes 1 on ette nähtud:

„1) Töötajatel on õigus saada pankrotihüvitist, kui nad on töötanud riigi territooriumil ja neil on oma tööandja pankroti tõttu saamata töötasu nõudeõigus [pankrotimenetluse algatamisele] eelneva töösuhte kolme kuu eest.“

12. SGB III § 167 pealkirjaga „Summa suurus“ näeb ette järgmist:

„(1) Pankrotihüvitist makstakse netotöötasu suuruses summas, mis võrdub SGB III § 341 lõikes 4 osutatud kuutöötasu ülemmääras brutotöötasuga, mida on vähendatud töötasust seaduse alusel kinnipeetavate summade võrra.

(2) Kui töötaja

[…]2. ei tasu tulumaksu riigi territooriumil ega ole tema suhtes kehtivate õigusnormide alusel kohustatud tasuma maksu pankrotihüvitise pealt, tuleb töötasult maha arvata maksud, mille peaks tasuma töötasu saamisel töötaja, kes maksab tulumaksu riigi territooriumil.“

13. SGB III § 169 pealkirjaga „Nõudeõiguse üleminek“ on sätestatud:

„Pankrotihüvitise taotlemise korral antakse pankrotihüvitise saamise õiguse aluseks olevad töötasunõuded nõudeõiguse üleminekuga üle [Ametile].“

III. **Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused**

14. Prantsuse kodanik A. Eschenbrenner elab Prantsusmaal. Ta töötas alates 1996. aastast Saksamaal asuvas ettevõttes maksustamise lepingu tähenduses piirialatöötajana. Seepärast maksustati tema Saksamaal saadud tulu Prantsusmaal.

15. 29. juunil 2012 algatati A. Eschenbrenneri tööandja pankrotimenetlus.

16. A. Eschenbrenneri palgad ja töötasud maksti täies ulatuses välja kuni 2012. aasta märtsini. Ajutine pankrotihaldur maksis eelrahastamise arvel A. Eschenbrennerile ajavahemiku eest 1. aprillist kuni 28. juunini 2012 töötasu summas 3 550,24 eurot. Pankrotihalduri väljastatud tõendi kohaselt oli A. Eschenbrenneril õigus saada eespool nimetatud perioodi eest summa 5 571,88 eurot[4].

17. 13. juulil 2012 taotles A. Eschenbrenner pankrotihüvitist. 18. juuli 2012. aasta otsusega määrati talle selle hüvitisena kokku summa 356,77 eurot. Amet oli selle summa välja arvutanud, arvates A. Eschenbrenneri brutotöötasust samal ajal maha sotsiaalkindlustusmaksed, 2012. aprillis makstud ettemaksu, nagu ka ajutise pankrotihalduri poolt eelrahastamise arvel makstud summa ning Saksa õiguses ette nähtud arvestusliku töötasust kinnipeetava maksu.

18. A. Eschenbrenner väidab oma vaides selle otsuse peale, et töötasult kinnipeetava Saksa maksu arvestuslik mahaarvamine on liidu õigusega vastuolus, sest ta ei olnud maksukohustuslane Saksamaal. Amet jättis 18. septembri 2012. aasta otsusega selle vaide rahuldamata põhjusel, et hüvitise summa oli Saksamaal kehtivate õigusnormide kohaldamisel õigesti välja arvutatud.

4 — Nimetatud summast oli maha arvatud 1 094,57 eurot sotsiaalkindlustusmaksete eest, nimelt 379,11 eurot, 371,23 eurot ja 344,23 eurot vastavalt 2012. aasta aprilli, mai ja juuni eest. Peale selle sai A. Eschenbrenner kulude aruande põhjal aprillikuu eest ettemakse 36,90 eurot, mis sisaldus juba summas 5 571,88 eurot.

19. 18. oktoobril 2012 esitas A. Eschenbrenner kaebuse Sozialgerichtile (sotsiaalkohus). Ta väitis, et SGB III § 167 lõike 2 punktis 2 ette nähtud pankrotihüvitise arvutamise meetod ei ole ELTL artikliga 45 kooskõlas, sest see avaldab ebasoodsat mõju tema kui piirialatöötaja olukorrale. A. Eschenbrenneri sõnul saavad Saksa töötajad pankrotihüvitist summas, mis vastab 100% nende senise töötasu netosummale, tema piirialatöötajana, kes maksab tavaliselt makse Prantsusmaal, sai aga summa, mis on tema senisest sissetulekust oluliselt väiksem – seetõttu, et sellest arvati maha Saksamaal kehtiv arvestuslik maks, mis on Prantsusmaal kohaldatavast maksust oluliselt suurem.

20. Sozialgericht (sotsiaalkohus) jättis kaebuse 16. oktoobri 2013. aasta kohtuotsusega rahuldamata. 9. detsembril 2013 esitas A. Eschenbrenner selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

21. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on seisukohal, et pankrotihüvitise summa peaks põhimõtteliselt olema võrdne netotöötasuga. SGB III § 167 lõike 2 punktis 2 ette nähtud arvutusmeetodi kohaldamisel aga ei võimaldaks see hüvitis nimelt piirialatöötajatel nende senist netotöötasu kompenseerida. Ta märgib, et 16. septembri 2004. aasta kohtuotsuses Merida (C-400/02, EU:C:2004:537) ja 28. juuni 2012. aasta kohtuotsuses Erny (C-172/11, EU:C:2012:399) leidis Euroopa Kohus vastavalt, et Saksamaal tasumisele kuuluva tulumaksu arvestuslik mahaarvamine ühelt poolt endistele Saksamaa liitlasvägede tsiviiltöötajatele makstava ajutise lisatoetuse ja teiselt poolt töötajatele osaajaga töötamise eest makstava palgalisa summa arvutamisel on kaudne diskrimineerimine.

22. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib siiski, et erinevalt kahes viimati nimetatud kohtuotsuses kõne all olnud olukordadest ei kaasne SGB III § 167 lõike 2 punktiga 2 tegelikult topeltmaksustamist, kuna käesoleval juhul võeti pankrotihüvitise arvutamisel arvestuslikult arvesse ainult Saksamaal tasumisele kuuluvat maksu.

23. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on kahtlusi seoses sellega, kas Sozialgerichti (sotsiaalkohus) tõlgendus, mille kohaselt pankrotihüvitise saajal säilib nõudeõigus oma tööandja vastu kinnipeetud maksuna saamata jäänud töötasu brutosumma osas, on liidu õigusega kooskõlas. Nimelt, isegi kui piirialatöötajal säilib nõudeõigus oma tööandja vastu, nõuaks see temalt suuremat pingutust ja ta oleks kokkuvõttes vähem kaitstud kui Saksamaa töötaja, kuna eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul on üsna tõenäoline, et tema nõue jäetakse pankrotivara realiseerimisel välja maksmata. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et niisugune tõlgendus võib olla vastuolus direktiiviga 2008/94, mis näeb põhimõtteliselt ette maksmata töötasu nõuete täies ulatuses rahuldamise.

24. Nendel tingimustel otsustas Landessozialgericht Rheinland-Pfalz, (Rheinland-Pfalzi liidumaa kõrgem sotsiaalkohus, Saksamaa) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas Euroopa Liidu esmase ja/või teisese õiguse sätetega (eelkõige ELTL artikliga 45 ja määruse nr 492/2011 artikliga 7) on kooskõlas, et Saksamaa Liitvabariigis töötanud töötaja puhul, kes elab mõnes muus liikmesriigis ega maksa tulumaksu Saksamaa Liitvabariigis ning kellele makstav pankrotihüvitis on tema suhtes kehtivate õigusnormide alusel maksuvaba, arvatakse tema tööandja pankroti korral töötajale makstava pankrotihüvitise arvutamisel aluseks võetavalt töötasult eelnevalt maha arvestuslik maks summas, mis arvataks töötasult maha tulumaksu Saksamaal tasumise kohustuse korral, juhul kui asjaomane töötaja ei saa enam esitada tööandja vastu nõuet tasuda saamata jäänud töötasu brutosumma?

2. Kui esimesele küsimusele tuleb vastata eitavalt, siis kas Euroopa Liidu esmase ja/või teisese õiguse sätetega on kooskõlas, kui töötaja võib nimetatud asjaoludel siiski endiselt esitada tööandja vastu nõude tasuda saamata jäänud töötasu brutosumma?“

IV. **Menetlus Euroopa Kohtus**

25. Kirjalikud seisukohad esitasid Saksamaa valitsus ja Euroopa Komisjon. Nad esitasid ka oma seisukohad suuliselt kohtuistungil, mis toimus 7. juulil 2016.

V. **Õiguslik analüüs**

26. Oma küsimustega, mida ma pean kohaseks analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas ELTL artikli 45 lõiget 2 ja määruse nr 492/2011 artiklit 7 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus siseriiklik õigusnorm nagu SGB III § 167 lõike 2 punkt 2, mis vastupidi nende töötajate olukorrale, kes maksavad tulumaksu Saksamaal [5], ei taga piirialatöötajatele, kes ei maksa tulumaksu Saksamaal ega pea tasuma pankrotihüvitise pealt maksu Prantsusmaal, nende senise netotöötasuga võrdset pankrotihüvitist.

27. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib ühtlasi, kas kohtuasja lahendust mõjutab see, kas piirialatöötajal on või ei ole maksmata jäänud brutotöötasu osa suhtes oma tööandja vastu nõudeõigus.

A. *Sissejuhatavad märkused*

28. A. Eschenbrennerile ameti poolt makstud pankrotihüvitis on seotud töösuhtest tulenevate töötasu nõuetega ajavahemiku kohta 1. aprillist kuni 28. juunini 2012, nimelt kolme kuu eest.

29. Euroopa Kohtule esitatud kohtutoimikust nähtub, et SGB III § 167 lõike 1 kohaselt makstakse pankrotihüvitist töötaja netotöötasu suuruses summas, mis võrdub brutotöötasuga [6], mida on vähendatud Saksamaal kohaldatava tulumaksu võrra.

30. Vastavalt SGB III § 167 lõike 2 punktile 2 [7] piirialatöötaja nagu A. Eschenbrenneri puhul, kes ei maksa tulumaksu Saksamaal ega ei ole talle Prantsusmaal kohaldatavate õigusnormide alusel kohustatud pankrotihüvitise pealt maksu tasuma, vähendatakse aga seda hüvitist arvestuslikult Saksamaal kohaldatava tulumaksu võrra.

31. Sellest tuleneb, et kuigi asjaomased piirialatöötajad on määratud pankrotihüvitise *summa suuruse* poolest samas olukorras nagu töötajad, kes maksavad tulumaksu Saksamaal, ei saa nad – vastupidi töötajatele, kes maksavad tulumaksu Saksamaal – oma senise netotöötasuga võrdset pankrotihüvitist.

32. Hüvitis, mida nad saavad, ei võimalda seega piirialatöötaja nagu A. Eschenbrenneri senist netotöötasu kompenseerida, sest Saksamaal kohaldatavale tulumaksule vastav arvestuslik osa on suurem, kui varem vastavalt maksustamise lepingule Prantsusmaal kohaldatud tulumaks [8].

B. *Topeltmaksustamise puudumine ja Saksamaa Liitvabariigi maksupädevus*

33. Eelotsusetaotlusest tuleneb, et ühelt poolt on pankrotihüvitise topeltmaksustamise vältimise meetmed Saksa õiguskorras kehtestatud maksustamise lepingu artikli 14 lõike 2 punktiga 1, mis näeb ette, et piirialatöötajate nagu A. Eschenbrenneri pankrotihüvitist on õigus maksustada ainult Saksamaa Liitvabariigil, ja teiselt poolt ei too SGB III § 167 lõike 2 punktiga 2 [9] kaasa topeltmaksustamise ohtu.

5 — Vt SGB III § 167 lõige 1.

6 — SGB III § 341 lõikes 4 osutatud kinnipeetavate summade ülemäära võrra. Näib, et põhikohtuasjas ei ole küsimust selles ülemmääras.

7 — Saksamaa valitsuse sõnul on see õigusnorm erand SGB III § 167 lõikega 1 ette nähtud reeglist.

8 — Nimelt enne oma tööandja pankrotti.

9 — Tuleb märkida, et SGB III § 167 lõike 2 punkti 2, mis näeb nimelt ette arvestuslike maksude mahaarvamise, Saksa maksuseadustikus ei ole.

34. Arvestades, et topeltmaksustamist ei ole, tekib eelotsusetaotluse esitanud kohtul küsimus, kas kõnealune siseriiklik õigusnorm on asjaomaste piirialatöötajate suhtes diskrimineeriv meede, mis on vastuolus ELTL artikli 45 lõikega 2 ja määruse nr 492/2011 artikliga 7.

35. Kohtuasjades, milles tehti 16. septembri 2004. aasta kohtuotsus Merida (C-400/02, EU:C:2004:537, punkt 37)[10] ja 28. juuni 2012. aasta kohtuotsus Erny (C-172/11, EU:C:2012:399)[11], põhines nimelt Euroopa Kohtu arutluskäik – vähemasti osaliselt – asjaolul, et piirialatöötaja puhul oli topeltmaksustamise oht.

36. Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale on liidu ühtlustamis- või harmoneerimismeetmete puudumisel liikmesriikidel õigus määratleda kahepoolsete lepingutega või ühepoolselt maksupädevuse jaotuse tingimused, pidades eelkõige silmas topeltmaksustamise vältimist. Liikmesriikide kohus on võtta vajalikke meetmeid topeltmaksustamise vältimiseks, kasutades selleks eelkõige rahvusvahelises maksualases praktikas järgitavaid kriteeriume[12].

37. Seepärast leian, et Saksamaa Liitvabariigi õigust maksustada vastavalt maksustamise lepingule ja oma siseriiklikule õigusele piirialatöötajate nagu A. Eschenbrenneri pankrotihüvitist ei või kahtluse alla seada[13]. Sellest (ja täpsemalt asjaolust, et käesolevas kohtuasjas järgitakse maksustamise lepingut ja et topeltmaksustamist ei ole) ei tulene siiski automaatselt, et Saksa õigusnorm on liidu õigusega kooskõlas[14].

C. *Esimese eelotsuse küsimuse esemeks olevate liidu õigusnormidega sätestatud diskrimineerimiskeelu põhimõte*

38. ELTL artikli 45 lõikega 2 on keelatud igasugune kodakondsusel põhinev liikmesriikide töötajate diskrimineerimine nii töölevõtmisel, töö tasustamisel kui ka muude töötingimuste puhul. Määruse nr 492/2011 artikli 7 lõiked 1 ja 2 üksnes väljendavad ELTL artikli 45 lõikes 2 sätestatud diskrimineerimiskeelu põhimõtet tööhõive- ja töötingimuste, nagu ka sotsiaalse soodustuse andmise spetsiifilises valdkonnas. Seepärast tuleb määruse nr 492/2011 artikli 7 lõikeid 1 ja 2 tõlgendada samamoodi nagu ELTL artikli 45 lõiget 2[15].

10 — Selles kohtuasjas otsustas Euroopa Kohus sisuliselt, et kollektiivlepinguga ette nähtud siseriiklik õigusnorm, mille kohaselt arvutatakse niisuguse sotsiaaltoetuse nagu töötushüvitise ajutise lisatoetuse summa, mis määratakse töötajatele koondamise korral ja mida maksab töökoha liikmesriik töötajale, kes elab ja kelle tulu on maksustatav teises liikmesriigis, välja nii, et töökoha liikmesriigis töötasust kinnipeetav maks arvatakse arvestuslikult maha nimetatud toetuse arvutamise aluse määramisel, kuigi vastavalt topeltmaksustamise vältimise lepingule maksustatakse töökoha liikmesriigis mitteelavate töötajate palgad ja teised samalaadsed tasud liikmesriigis, kus nimetatud töötajad elavad, on diskrimineerimiskeelu põhimõttega vastuolus.

11 — Kohtuasjas, milles tehti 28. juuni 2012. aasta kohtuotsus Erny (C-172/11, EU:C:2012:399) arvutati palgalisa, mida tööandja maksis osaajaga töötamise eest pensionieelsel perioodil, välja nii, et töötaja töökoha liikmesriigis tasumisele kuuluv töötasust kinnipeetav maks arvati arvestuslikult maha selle palgalisa arvutamise aluse määramisel, kuigi topeltmaksustamise vältimise lepingu kohaselt kuuluvad piirialatöötajatele makstud palk, töötasu ning muu sarnane tasu maksustamisele nende elukohaliikmesriigis. Euroopa Kohus otsustas selle kohtuotsuse punktis 45, et „piirialatöötajate puhul [on] Saksamaa töötasult kinnipeetava maksu arvestuslik kohaldamine takistuseks sellele, et makstav summa vastaks ligikaudu 85%-le senisest netotöötasust täistööajaga töötamise eest, vastupidi sellele, millega on tavaliselt tegu Saksamaal elavate töötajate puhul“.

12 — Vt kohtuotsus, 8.12.2011, Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-157/10, EU:C:2011:813, punktid 28, 29, 31 ja 32 ning seal viidatud kohtupraktika).

13 — Vt selle kohta kohtuotsus, 12.5.1998, Gilly (C-336/96, EU:C:1998:221, punkt 30).

14 — Ma muide kahtlen, kas Saksamaa Liitvabariik kasutas tegelikult A. Eschenbrennerile makstud pankrotihüvitise suhtes maksustamispädevust, sest tulumaksuseaduse (Einkommensteuergesetz) § 3 punkti 2 alapunktiga b on see hüvitis igasugusest maksust vabastatud ja arvestusliku maksu mahaarvamine võib tegelikult olla ette nähtud selleks, et hüvitisesaaja ei saaks suuremat summat kui netopalk, mille ta oleks saanud, kui tema tööandja ei oleks muutunud maksejõuetuks, ja seda isegi siis, kui Saksamaa valitsus seda kohtuistungil ei tunnistanud. On muide paradoksaalne arvata maksustatavast, aga Saksamaal maksuvabast hüvitisest maha Saksamaal kehtiva töötasust kinnipeetava maksuga võrdne summa (tegelikult ainult üldine määr ilma võimalike mahaarvamisteta maksumaksja isikliku ja perekondliku olukorra tõttu), samas kui juhul, kui tegu oleks töötasuga, maksustataks seda Prantsusmaal!

15 — Vt kohtuotsused, 20.6.2013, Giersch jt (C-20/12, EU:C:2013:411, punkt 35) ja 5.12.2013, Zentralbetriebsrat der gemeinnützigen Salzburger Landeskliniken (C-514/12, EU:C:2013:799, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).

39. Nii ELTL artiklis 45 kui ka määruse nr 492/2011 artiklis 7 ette nähtud võrdse kohtlemise põhimõte keelab mitte ainult ilmselge diskrimineerimise kodakondsuse alusel, vaid ka igasuguse varjatud diskrimineerimise, mis mõne muu tunnuse järgi vahet tehes toob faktiliselt kaasa samasuguse tagajärje. Siseriiklik õigusnorm, mida kohaldatakse küll kodakondsusel vahet tegemata, kuid mis ei ole objektiivselt põhjendatud ega taotletava eesmärgiga proportsionaalne, kujutab endast kaudset diskrimineerimist, kui see võib oma olemuselt mõjutada pigem võõrtöötajaid kui selle riigi töötajaid ning kui seetõttu tekib oht, et esimesena mainituid koheldakse halvemini [16]. Selleks et meedet saaks pidada kaudselt diskrimineerivaks, ei pea selle mõju tingimata olema niisugune, et see soodustab kõiki oma riigi kodanikke või asetab ebasoodsamasse olukorda ainult teiste liikmesriikide kodanikud, mitte riigi enda kodanikud [17].

40. Peale selle ei nõua diskrimineerimiskeelu põhimõte mitte üksnes seda, et sarnaseid olukordi ei käsitletaks erinevalt, vaid ka seda, et erinevaid olukordi ei käsitletaks ühtemoodi [18].

41. Tuleb märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei lahenda selgelt küsimust, kas pankrotihüvitis on „töötasu“ määruse nr 492/2001 artikli 7 lõike 1 tähenduses või „sotsiaalne soodustus“ sama määruse artikli 7 lõike 2 tähenduses [19]. Arvestades aga, et selle kohtu hinnangul ja vastavalt maksustamise lepingu artikli 14 lõike 2 punktile 1 on pankrotihüvitis maksustatav riigis, kus see anti [20], tuleb sellest minu arvates järeldada, et selle kohtu jaoks on see hüvitis, „mida makstakse seadusjärgse sotsiaalkindlustuse alusel“ ja see on sotsiaalne soodustus. Märgin samuti, et Saksamaa valitsus väidab oma seisukohtades, et pankrotihüvitis on sotsiaalne soodustus, mida makstakse tööhõive edendamiseks.

42. Igal juhul, nagu märgib komisjon oma kirjalikes seisukohtades, ei ole oluline, kas pankrotihüvitis kuulub määruse nr 492/2011 artikli 7 lõike 1 või lõike 2 alla, kuna need mõlemad sätted rakendavad ELTL artikli 45 lõikes 2 sätestatud võrdse kohtlemise põhimõtet.

43. Lisaks ELTL artiklile 45 ja määruse nr 492/2011 artiklile 7 pean kohaseks võtta arutluskäigus arvesse direktiivi 2008/94, kuigi seda ei ole eelotsuse küsimustes nimetatud.

D. *Direktiiv 2008/94*

44. Kuna direktiivi 2008/94 artiklis 3 on kehtestatud kohustus töötajatele tasumisele kuuluvad rahuldamata nõuded välja maksta [21], tuleb diskrimineerimise küsimust, mille tõstatas eelotsusetaotluse esitanud kohus A. Eschenbrennerile makstud pankrotihüvitise suhtes, hinnates pidada silmas nimetatud direktiivi sotsiaalset eesmärki.

45. Selles suhtes on Euroopa Kohus rõhutanud, et töötasunõuete väljamaksmine on nende olemusest tulenevalt huvitatud isikute jaoks väga oluline [22].

16 — Vt kohtuotsus, 5.12.2013, Zentralbetriebsrat der gemeinnützigen Salzburger Landeskliniken (C-514/12, EU:C:2013:799, punktid 25 ja 26).

17 — Vt kohtuotsus, 28.6.2012 Erny (C-172/11, EU:C:2012:399, punkt 41).

18 — Vt kohtuotsus, 16.9.2004, Merida (C-400/02, EU:C:2004:537, punkt 22).

19 — Euroopa Kohus otsustas 16. juuli 2009. aasta kohtuotsuse Visciano (C-69/08, EU:C:2009:468) punktis 29, et selliste nõuete – nagu põhikohtuasjas käsitletud nõuded – juriidiline olemus määratakse kindlaks siseriikliku õiguse alusel.

20 — Käesoleval juhul nimelt Saksamaal.

21 — Vt kohtuotsus, 10.2.2011, Andersson (C-30/10, EU:C:2011:66, punkt 22).

22 — Vt kohtuotsus, 16.7.2009, Visciano (C-69/08, EU:C:2009:468, punkt 44).

46. Peale selle otsustas Euroopa Kohus 17. novembri 2011. aasta kohtuotsuses van Ardennen (C-435/10, EU:C:2011:751, punktid 27 ja 28), et nõukogu 20. oktoobri 1980. aasta direktiivi 80/987/EMÜ töötajate kaitse kohta tööandja maksejõuetuse korral[23], mille sätted vastavad sisuliselt direktiivi 2008/94[24] sätetele, eesmärk on tagada kõigile töötajatele tööandja maksejõuetuse korral Euroopa Liidu tasandil vähemalt *miinimumkaitse*[25] selle kaudu, et rahuldatakse töölepingutest või töösuhetest tulenevad rahuldamata nõuded kindlaksmääratud ajavahemiku eest. Sel eesmärgil ongi direktiivi 2008/94 artiklis 3 liikmesriike kohustatud võtma vajalikud meetmed tagamaks, et garantiiasutused tagavad vastavalt sama direktiivi artiklile 4 töötajate nimetatud nõuete väljamaksmise.

47. Direktiivi 2008/94 artikkel 4 annab liikmesriikidele võimaluse maksekohustust piirata võrdlusperioodi või tagamiskohustuse ajalise kestuse ja/või maksete ülemmäära kehtestamise abil[26].

48. Järelikult on liikmesriikidel direktiivi 2008/94 artikli 4 lõike 1 alusel õigus maksekohustust piirata teatavale ajaperioodile, mis on kindlaks määratud nimetatud direktiivi artikli 4 lõikes 2 sätestatud korras[27]. Selle kohta tuleneb Euroopa Kohtule esitatud kohtutoimikust, et pankrotihüvitist antakse töölepingu viimase kolme kuu eest, vastavalt SGB III § 165 lõikele 1.

49. Peale selle on direktiivi 2008/94 artikli 4 lõike 3 esimeses lõigus ette nähtud liikmesriikide õigus kehtestada töötajate rahuldamata nõuete väljamaksmise tagatisele ülemmäär, et vältida summade maksmist, mis lähevad kaugemale selle direktiivi ühiskondlikust eesmärgist. Euroopa Kohus on siiski otsustanud, et kuigi liikmesriikidel on õigus kehtestada rahuldamata nõuete tagatisele ülemmäär, *on nad kohustatud tagama selle ülemmäära piires kõikide asjaomaste rahuldamata nõuete väljamaksmise*[28].

50. Kuigi direktiivi 2008/94 artikkel 3 näeb ette, et garantiiasutused tagavad töötajate rahuldamata nõuete väljamaksmise, ühinen ma siiski Saksamaa valitsuse seisukohtadega, et „[s]elles direktiivis ei ole siiski ette nähtud ühtegi sätet selle kohta, kas tegu on bruto- või netosummadega ja kuidas kohelda sel juhul pankrotihüvitist maksustamisel“. Direktiiv 2008/94 ei reguleeri tegelikult kõnealuste nõuete maksustamise korda. Liidu õiguse kohaldamisel ühtlustamise puudumisel on liikmesriikidel seega õigus hüvitist, mis vastab töötajate rahuldamata nõuetele, maksustada või mitte.

51. Saksamaa residentidest töötajatele makstakse pankrotihüvitist netotöötasu suuruses summas. Sellest tuleneb, et viimaste jaoks on pankrotihüvitis põhimõtteliselt võrdne nende netotöötasuga, mida nad said enne töötavate töötajatena. Järelikult taastatakse kõnealuse ajavahemiku kohta tagasiulatuvalt nende töötajate netotöötasu olukord, sest nad saavad oma senise netotöötasu.

52. Seevastu A. Eschenbrenneriga samas olukorras olevate piirialatöötajate puhul vastavalt SGB III § 167 lõike 2 punktile 2 kinnipeetava Saksa maksu arvestuslik mahaarvamine pankrotihüvitise määramisel sama tulemust ei anna[29].

23 — ELT 1980, L 283, lk 23, muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2002. aasta direktiiviga 2002/74/EÜ (ELT 2002, L 270, lk 10).

24 — Nimelt otsustas Euroopa Kohus 10. veebruari 2011. aasta kohtuotsuse Andersson (C-30/10, EU:C:2011:66) punktis 20, et direktiiv 2008/94 kodifitseerib direktiivi 80/987 ning selles on sisuliselt samad sätted, mis viimati nimetatud direktiivis.

25 — Direktiivi 2008/94 põhjenduses 3 on ette nähtud, et „[o]n vaja kindlustada töötajate kaitse nende tööandja maksejõuetuse korral ja tagada neile minimaalne kaitse, eelkõige rahuldamata nõuete väljamaksmise tagamiseks, ning samas võtta arvesse ühenduse tasakaalustatud majandusliku ja sotsiaalse arengu vajadust. Sel eesmärgil peaksid liikmesriigid looma organi, mis tagab kõnealuste töötajate rahuldamata nõuete väljamaksmise“.

26 — Vt selle kohta kohtuotsus, 28.11.2013, Gomes Viana Novo jt (C-309/12, EU:C:2013:774, punkt 22).

27 — Vt kohtuotsus, 14.7.1998, Regeling (C-125/97, EU:C:1998:358, punkt 20).

28 — Vt kohtuotsus, 4.3.2004, Barsotti jt (C-19/01, C-50/01 ja C-84/01, EU:C:2004:119, punkt 36). Sellest tuleneb, et direktiivi 2008/94 artiklit 4 tuleb tõlgendada kitsalt ja kooskõlas selle direktiivi ühiskondliku eesmärgiga, mis on kindlustada *minimaalne kaitse kõikidele töötajatele*. Vt analoogia alusel ka kohtuotsus, 14.7.1998, Regeling (C-125/97, EU:C:1998:358, punkt 20).

29 — Vt analoogia alusel kohtuotsus, 16.9.2004, Merida (C-400/02, EU:C:2004:537, punkt 28).

53. Saksamaa töötasult kinnipeetava maksu arvestuslik arvesse võtmine avaldab tõepoolest piirialatöötajate nagu A. Eschenbrenner olukorrale ebasoodsat mõju ja seab nad Saksamaal elavate töötajatega võrreldes halvemasse olukorda. Vastupidi viimastele ei ennistata või taastata piirialatöötajate puhul tagasiulatuvalt nende netotöötasu kõnealuse ajavahemiku eest [30].

54. Näib seega, et kõnealuse siseriikliku õigusnormiga koheldakse piirialatöötajaid samamoodi nagu Saksamaal elavaid töötajaid, kuigi nende olukorrad ei ole võrreldavad [31]. Nimelt maksis A. Eschenbrenner enne oma tööandja pankrotti maksu Prantsusmaal ja sai suuremat netotulu kui töötaja, kes oli temaga samas olukorras, aga elas Saksamaal.

55. Saksamaa valitsuse hinnangul ei ole SGB III § 167 lõike 2 punkti 2 peamine mõju seada võõrtöötajad ja piirialatöötajad ebasoodsamasse olukorda. Selle valitsuse sõnul on niisugusel õigusnormil olenevalt iga konkreetse juhtumi eripärast ja eelkõige töötajate individuaalsetest maksumääradest liidu eri liikmesriikides igal eraldi juhul piirialatöötaja olukorrale soodne või ebasoodne mõju, olenevalt sellest, kas maks on kõrgem Saksamaal või teises liikmesriigis.

56. Oluline on rõhutada, et ebasoodsad või ka soodsad tagajärjed, mis võivad kaasneda erinevustega liikmesriikide maksumäärades, mille kehtestamine on selles valdkonnas liidu õigusnormide puudumisel liikmesriikide pädevuses, ei saa sellisena kujutada endast liidu õigusega keelatud diskrimineerimist [32].

57. Kui aga pankrotihüvitis, mida maksab liikmesriik residendist töötajale, vastab tema senisele töö eest saadud netotöötasule ja selle eesmärk on järelikult taastada *statu quo* enne tööandja pankrotti, mis on kooskõlas direktiivi 2008/94 eesmärgiga, peab see liikmesriik tagama samasuguse kohtlemise ka piirialatöötajatele [33].

58. Seetõttu on piirialatöötajate puhul Saksamaa töötasult kinnipeetava maksu arvestuslik kohaldamine takistuseks sellele, et pankrotihüvitise summa vastaks seni saadud netotöötasule, vastupidi sellele, millega on tegu Saksamaal elavate töötajate puhul, [34] ja kujutab diskrimineerimist, mis on vastuolus ELTL artikliga 45 ja määruse nr 492/2011 artikliga 7 [35] [36].

30 — Komisjon on seisukohal, et on ebaõiglane kohaldada kinnipeetavaid makse, mida juhul, kui tööandja ei oleks maksejõuetuks muutunud, ei kohaldataks.

31 — Saksamaa valitsus leiab vastupidi, et piirialatöötajad ja Saksamaal elavad töötajad on võrreldavas olukorras.

32 — Vt analoogia alusel kohtuotsus, 12.5.1998, Gilly (C-336/96, EU:C:1998:221, punktid 47–50).

33 — Märgin siinkohal, et kuna pankrotihüvitis, mida Saksamaa Liitvabariik töötajale maksab, on ette nähtud selleks, et taastada tema netotöötasu enne tööandja pankrotti, on sellel liikmesriigil õigus selle hüvitise määramisel arvata piirialatöötaja brutotöötasust maha töötaja seni makstud maksude summa. Seetõttu leian ma, et Saksamaa Liitvabariigil oleks õigus arvata A. Eschenbrenneri brutotöötasust maha nende maksude summa, mida oleks viimane maksnud Prantsusmaal sama töötasu pealt enne oma tööandja pankroti väljakuulutamist.

34 — Vt analoogia alusel kohtuotsus, 28.6.2012, Erny (C-172/11, EU:C:2012:399, punkt 45).

35 — Tuleb märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei nimetanud ühtegi selle diskrimineerimise põhjendust. Saksamaa valitsus nimelt leiab, et „isegi kaudse kohustusega kohaldada teiste liikmesriikide maksuõiguse norme võiks kaasa tuua keeldumisotsuseid, nagu ka ebaproportsionaalse halduskulude suurenemise“. Leian, et need vastuväited tuleb tagasi lükata. Euroopa Kohus nimelt otsustas 16. septembri 2004. aasta kohtuotsuse Merida (C-400/02, EU:C:2004:537) punktis 30, et „[s]ellised põhjendused ei saa mingil juhul õigustada [ELT lepingust] tulenevate kohustuste järgimata jätmist Saksamaa Liitvabariigi poolt“. Vt ka kohtuotsus, 28.6.2012, Erny (C-172/11, EU:C:2012:399, punkt 48) ja analoogia alusel kohtuotsus, 19.6.2014, Specht jt (C-501/12–C-506/12, C-540/12 ja C-541/12, EU:C:2014:2005, punkt 77).

36 — Seda eriti juhul, kui pankrotihüvitist mitte maksustava Saksa õigusnormi eesmärk on tagada, et see hüvitis ei oleks suurem kui summa, mille hüvitisesaaja oleks saanud töötasuna. Vt käesolev ettepanek, joonealune märkus 14. See kinnitab, et Saksamaa Liitvabariik võiks arvestuslikult maha arvata maksu, mis oleks asjaomasel isikul tulnud maksta Prantsusmaal. Vt käesolev ettepanek, joonealune märkus 33.

59. Leian, et kõnealune siseriiklik õigusnorm rikub ka direktiivi 2008/94 artiklit 3, sest see ei kindlusta nimetatud direktiivi artikli 4 lõikega 3 kooskõlas kehtestatud ülemmäära piires kõigi asjaomaste rahuldamata nõuete väljamaksmist. Nimelt, kuigi Saksamaa Liitvabariigi õigust nende nõuete alusel tasutud summasid maksustada ei saa seada kahtluse alla, rikub selle õiguse teostamine Saksa töötasult kinnipeetava maksu – mis on käesoleval juhul kõrgem, kui seni kohaldatud Prantsusmaa maks – arvestusliku mahaarvamise teel direktiivi 2008/94 artiklit 3 ja nimetatud direktiiviga ette nähtud minimaalse kaitse korda.

60. Lisaks, arvestades, et vastavalt direktiivi 2008/94 artiklile 3 peavad rahuldamata nõuete väljamaksmise kindlustama *garantiiasutused*, peab amet kindlustama nii residentidest töötajatele kui ka piirialatöötajatele nende netotöötasu väljamaksmise. Sellest tuleneb, et asjaolu, et pankrotihüvitise saajal säilib võimalikult[37] nõue oma tööandja vastu tema kinnipeetud maksuna maksmata jäänud töötasu brutosumma osas, ei ole minu arvates asjassepuutuv ning ei mõjuta kohtuasja lahendust.

VI. **Ettepanek**

61. Esitatud põhjendusi silmas pidades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Landessozialgericht Rheinland-Pfalzi (Rheinland-Pfalzi liidumaa kõrgem sotsiaalkohus) esitatud eelotsuse küsimustele järgmiselt:

ELTL artikli 45, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta määruse (EL) nr 492/2011 töötajate liikumisvabaduse kohta liidu piires artikliga 7 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2008. aasta direktiivi 2008/94/EÜ töötajate kaitse kohta tööandja maksejõuetuse korral artikliga 3 on vastuolus siseriiklik õigusnorm, mis vastupidi nende töötajate olukorrale, kes maksavad tulumaksu asjaomases liikmesriigis, ei taga piirialatöötajatele, kes ei maksa tulumaksu viimati nimetatud liikmesriigis ega ole nende suhtes kehtivate õigusnormide alusel kohustatud tasuma pankrotihüvitise pealt maksu teises liikmesriigis, õigust saada nende senise netotöötuluga võrdset pankrotihüvitist.

37 — Märgin, et eelotsusetaotlusest nähtub, et Bundesarbeitsgerichti (föderaalne töövaidluskohus, Saksamaa) kojad on eri seisukohtadel küsimuses, kas piirialatöötajal säilib tõepoolest selles suhtes nõudeõigus oma tööandja vastu.